

17.2.2020

Diaarinumero
H 00091/20

Paikan päällä kuultavana hallinto-oikeustuomari Klaus Järvinen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite Hallintovaliokunnan kutsu 12.2.2020.

Asia Asiantuntijakuuleminen 18.2.2020 klo 12:15. KAA 5/2019 vp, Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkoitus.

Kansalaisaloitteen otsikko viittaa sellaisiin Suomessa oleskeleviin henkilöihin, joilla on tai on ollut oleskelulupa Suomeen. Ulkomaalaisen, jolla on tai on ollut oleskelulupa Suomeen, maasta poistamisesta on kysymys *karkottamisesta*. Toisaalta aloitteen perusteluissa puhutaan paljon turvapaikanhakijoista. Turvapaikanhakijoilla ei yleensä ole oleskelulupaa Suomeen. Tällöin heidän maasta poistamisessaan on kysymys *käännyttämisestä*. Näillä seikoilla on merkitystä, kun tarkastellaan voimassa olevan ulkomaalaislain lainkohtia liittyen ulkomaalaista koskevan maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanoon. Kansalaisaloitteen perusteluista on joka tapauksessa pääteltävissä, että sen ensisijainen tavoite on nopeuttaa seksuaalirikoksiin syyllistyneiden, ulkomaalaisten maasta poistamista. Seuraavassa on esitetty joitakin huomioita erityisesti tältä osin.

Voimassa olevan ulkomaalaislaki mahdollistaa laissa tarkoitettuun rikokseen syyllistyneen oleskeluluvalla oleskelevan tai oleskelleen ulkomaalaisen *karkottamispäätöksen* täytäntöönpanon nopeammin kuin esimerkiksi sellaisen ulkomaalaisen karkottamisen, jonka oleskelulupaa ei ole jatkettu oleskelun perusteen päätyttyä (täytäntöönpantavissa vasta hallinto-oikeuskäsittelyn jälkeen). Rikosperusteinen karkottamispäätös voidaan panna täytäntöön 30 päivän kuluttua siitä, kun päätös on annettu tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden on käsiteltävä täytäntöönpanon kieltihakemus 7 päivän määräajassa. Ulkomaalaislaki ei sen sijaan sisällä erillistä sääntelyä rikokseen syyllistyneen ulkomaalaisen *käännyttämis*päätöksen nopeammasta täytäntöönpanomahdollisuudesta. Toisaalta menettelydirektiivi 2013/32/EU ei tätä myöskään mahdollistaisi sellaisen turvapaikanhakijan kohdalla, jonka hakemus on käsitelty Maahanmuuttovirastossa ns. normaalissa menettelyssä.

Ulkomaalaislain mukaan hallinto-oikeuden on käsiteltävä kiireellisenä valitus, joka koskee rikosperusteista karkottamispäätöstä. Myös turvapaikanhakijan turvapaikkaa ja käännyttämistä koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Valitusten käsittelemiselle ei ole kuitenkaan säädetty erillisiä määräaikoja.

Ulkomaalaisen maasta poistamista käsiteltäessä on käännyttämis-/karkottamisperusteen toteamisen jälkeen vielä suoritettava ulkomaalaislain 146 §:n mukai-

nen kokonaisharkinta sekä arvioitava, onko karkottamiselle 147 §:ssä tarkoitetusta palautuskiellosta johtuvaa estettä. Näiltä osin velvoittavia oikeusohjeita löytyy myös perustuslaista, EU-oikeudesta ja kansainvälisistä sopimuksista.

Ulkomaalaislain 146 §:n mukaan käännättämistä ja maasta karkottamista harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseensä liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos käännättäminen tai maasta karkottaminen perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

Perhesiteiden osalta pyritään löytämään tasapaino ns. julkisen ja yksityisen intressin välillä. Yleisesti voidaan todeta, että mitä vakavampi teko, niin sitä enemmän se painaa punninnassa. Toisaalta pelkkä rangaistusasteikko tai tuomittu rangaistus eivät yksinään ole merkityksellisiä vaan huomioon otetaan myös teon laatu ja esimerkiksi Suomen perustuslaissa ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa turvatut arvot. Tällaista punnintaa on tehty ratkaisussa KHO: 2017:121.

Jos 146 §:n mukaisen kokonaisharkinnan jälkeen päädytään edelleen siihen, että maasta poistamisen edellytykset täyttyvät, asiassa on vielä arvioitava ns. palautuskielloissa tarkoitettujen esteiden olemassaolo. Kansainvälisistä sopimuksista ja ulkomaalaislain 147 §:stä seuraavat palautuskiellot ovat ehdottomia, eikä niiden osalta ole mahdollista suorittaa samanlaista punnintaa kuin 146 §:n kohdalla. Käytännössä palautuskielloissa on kysymys vastaavasta arvioinnista kuin suoritetaan turvapaikka-asiassa. Jos maasta poistettava ulkomaalainen on turvapaikanhakija ja hänen turvapaikkahakemuksensa on kansainvälisen suojelun tarpeen osalta jo lainvoimaisesti käsitelty, ei palautuskiellon osalta ole yleensä tarvetta suorittaa laajempaa tutkintaa, ellei asia ole tältä osin sittemmin muuttunut jostakin syystä toiseksi.

Helsingin hallinto-oikeudessa ei ole käytettävissä tilastoja sellaisista valitusasioista, joissa maasta poistamisen arvioinnissa on osaltaan kysymys ulkomaalaisen rikoksista. Rikosperusteisia karkottamisasioita voidaan kuitenkin arvioida olleen enimmillään noin 20 asiaa vuodessa. Rikostyypeissä korostuvat huumausainerikokset. Vuosittain on ollut myös sellaisia valituksia, joissa on ollut kysymys seksuaalirikoksista.